

Guillaume Rihs

Vandaag in de chaos

Vertaald uit het Frans
door Martine Woudt

Ambo|Anthos
Amsterdam

De tafel waaraan Anselme, Louise en Eudes Febvre zitten te wachten, is op 16 oktober 1983 tegen vier uur 's middags tweedehands op de kop getikt op een vlooiemarkt. Met zijn honderd jaar is hij een mooi voorbeeld van wat er vroeger in Wallis werd gemaakt (heeft Louise herhaaldelijk gezegd), en hij heeft nog heel wat jaren voor de boeg, want hij zal pas op 17 april 2067 om tien uur 's ochtends in spaanders worden gehakt door de zoon van Louise, die dan genoeg heeft van de kilo's dood hout die zijn keuken te vol maken. Op een zaterdag in 1986 is hij door twee Italiaanse verhuizers neergezet op nummer 23 van de avenue William-Favre, vierde verdieping, appartement 41, in opdracht van Géraldine Febvre, toen een jonge moeder. Niet in de eetkamer, maar in de keuken: de keuken is de plaats van het gezinsleven. Hij kreeg datzelfde jaar de eerste spuugjes van Anselme

over zich heen, en later die van Louise en van Eudes, en nog later van de vrienden van Anselme, Louise en Eudes Febvre tijdens verjaarsfeesten. In 1988 is hij geschuurd en overgeschilderd, en in 1998 nogmaals, die tweede keer met het idee om hem weer te verkopen, maar Anselme, twaalf jaar, en Louise, elf jaar, hadden zich daartegen verzet (Eudes, drie jaar, had niet meegestemd). En dus heeft de tafel de keuken nooit verlaten. Hij is hele en halve slagen gedraaid, er is op gemorst en hij is gepoetst, er is op geschraapt en op gesneden, en er is heen en weer geschoven, eindeloos heen en weer geschoven met de acht oude stoelen, waarvan de zittingen bewerkt zijn met engeltjes die nu voor driekwart zijn weggesleten door de vele achterwerken die erop hebben plaatsgenomen.

Aan deze tafel wachten de broers en zus Febvre op hun eerste logé, Victoria, een Engelse. Louise is heel opgewonden. Ze staat op en gaat weer zitten, ze slaat haar armen over elkaar en haalt ze weer van elkaar af. Anselme heeft zijn hoofd er niet bij; dit zijn niet zijn zaken. Hij vraagt nog eens naar de aankomsttijd van die Victoria. Hoe laat ook alweer? Want als ze maar even te laat is... Dat meisje betaalt toch al niets. Eudes pelt een handvol pistachenoten en maakt een bergje van de doppen, dat hij met de rug van zijn hand wegveegt en daarna weer opbouwt. De energiezuinige plafondlamp zorgt voor zacht licht tussen de gele muren. Het aanrecht is smetteloos en er hangt een geur van afwasmiddel met grapefruit.

Victoria, de Engelse, belt aan. Louise haast zich. Ze doet

open en een beetje koude lucht dringt de hal binnen.

‘Hi!’ zegt Victoria.

‘Hi!’ zegt Louise.

‘Hi!’ zegt Eudes (uit de keuken).

‘Hallo,’ zegt Anselme (ook vanuit de keuken).

Laatstgenoemde aarzelt even en staat dan op. Hij loopt ook naar de hal, werpt een verstrooide blik op de gast en pakt zijn jas.

‘Goed. Ze ziet er oké uit.’

Hij vertrekt.

Als Anselme weg is, gaat Louise een stapje verder: ‘Welcome! Welcome!’

Victoria straalt: ‘Thank you so much!’

‘You’re welcome, really, you’re so, really, you’re so welcome!’

‘Thank you so much!’

Louise weet niet meer hoe ze het heeft, ze stottert ervan. Ze duwt haar gast met één hand en wijst haar met de andere op een kapstok en een schoenenrekje van mahoniehout (mooie exemplaren, vindt Louise), en daarna trekt ze haar mee naar de keuken.

In de keuken maken ze kennis.

Louise wil graag ‘haar horizon verbreden’ (dat zijn haar woorden) en haar broers hadden niet echt de keus. Ook omdat Anselme hier niet meer woont: wat kan het hem dan nog schelen? Louise reist niet meer vanwege haar winkel en vindt dat ze voor een vrouw van dertig ‘niets van de wereld weet’, wat maar net is hoe je het bekijkt, aangezien ze in 2010 een semester kunstgeschiedenis in Londen heeft gevolgd en

de daaropvolgende zomermaanden door Engeland en Ierland heeft gereisd, in 2012 met een Indiaas vriendje India heeft bezocht, en Hongarije en Roemenië tussen het eind van haar studie en de opening van haar zaak in 2016. Sommigen zouden dat al heel wat vinden, maar voor Louise is het nog magertjes. Dus heeft ze het grote zevenenhalfkamerappartement nummer 41, gelegen op de avenue William-Favre 23, ingeschreven op een site voor backpackers, en sindsdien verwacht ze 'leuke ontmoetingen'.

Victoria, de Engelse, is een joviale meid. Ze moet een jaar of vijf-, zesentwintig zijn, ruim een meter tachtig, en ze doet vast veel aan buitensport. Ze laat een linnen tas van haar schouder glijden en krijgt iets te drinken aangeboden, ze zal wel dorst hebben. Als reactie haalt ze zes blikjes koud bier uit haar bagage en vertrouwt die toe aan Eudes, die haar bedankt en er iedereen eentje geeft, maar Victoria slaat het af, ze heeft liever water. In Lyon had ze een aardige vent ontmoet die haar een paar glazen had aangeboden, en de man die haar daarna in zijn auto meenam nodigde haar op zijn beurt uit toen ze in Genève aankwamen, en toen hebben ze aardig wat gedronken in de buurt van het station. Kortom, ze heeft dus genoeg gepimpeld en neemt liever iets zonder alcohol. Het klopt dat ze een beetje naar bier stinkt, denkt Eudes, en vrij sterk naar zweet, maar dat is niet onaangenaam.

Victoria, die gewend is aan dit soort wonderlijke aankomsten, neemt bij de kennismaking het voortouw. Ze bedankt uitvoerig en brengt het gesprek op gang. Hoe heet jij

en wat doe je? Wat bijzonder! En hoe heet jij en wat doe jij? Wat speciaal! Ze beantwoordt dezelfde vragen en verschillende andere, en zo komen Eudes en Louise te weten dat ze net vierentwintig is en een vriend heeft die in Berlijn op haar wacht, dat ze momenteel geen werk heeft, en geen geld, maar dat haar vriend iemand in Berlijn kent die personeel schijnt te zoeken en ook nog iemand in Praag die ook mensen aanneemt, en hoewel Victoria niet zoveel opleiding heeft omdat ze geen type is voor opleidingen, is ze handig, en degene die haar vriend in Berlijn kent heeft een café, dat zou ze best leuk vinden, in de bediening, en het maakt niet zoveel uit dat ze geen Duits spreekt want haar vriend, die daar nu een kleine twee maanden is, beweert dat je in twee maanden genoeg van de taal leert om een beetje te bedienen, en waarschijnlijk heeft ze wel genoeg om het twee maanden uit te zingen, tenminste, met hulp van haar vriend in Berlijn, die wat spaargeld heeft, niet veel want hij reist ook en hij is een aantal weken in Nederland geweest, en het leven is duur in Nederland, misschien niet zo duur als in Zwitserland, dat is duidelijk, maar wel bijna.

Victoria heeft het niet bij een sixpack biertjes van de kruidenier op de hoek gehouden: ze kondigt een cadeau aan. Louise verzekert dat dat niet had hoeven, echt niet.

Het cadeau zit onder in de tas en eerst moet de hele inhoud eruit gehaald worden. Dus komen er op de geel-met-witte tegels van de keukenvloer opgerolde schone kleren te liggen: opgerolde T-shirts, opgerolde truien, met bh's samengebonden slips in rolletjes. Alles is bruingroen ver-

schoten. Er komt een toilettas met Schotse ruiten tevoorschijn, een blik met een elastiek eromheen, nog een, en nog een, en ten slotte een rood cadeautasje, dat Victoria plechtig op tafel zet.

‘Voilà!’ zegt ze (bijna in het Frans).

Uit het papier haalt Louise een plastic Jan Klaassen-pop, met op zijn rug in grote letters ‘Souvenir uit Lyon’. Omdat het typisch Engelse de afgelopen veertien dagen van de reis aan verschillende Franse gastheren en gastvrouwen is uitgedeeld, heeft Victoria onderweg een nieuwe voorraad moeten inslaan. Eudes en Louise bedanken haar.

‘Wat waren het voor Engelse cadeautjes?’

‘Thee. In theeblikjes.’

‘Van Harrods?’

‘Ben je gek? (*You’ve got to be kidding.*) Van de supermarkt.’

‘O, oké.’

‘Die is net zo lekker.’

‘Bedankt voor de pop, in ieder geval.’

‘Alsjeblieft.’

‘Ja, bedankt.’

‘Graag gedaan.’

Uiteindelijk laat Victoria zich toch tot een van haar biertjes verleiden, en dan zijn de zes alweer op, dat heeft niet lang geduurd. Louise had de situatie voorzien en loopt naar de koelkast. Haar biertjes zijn Zwitserse biertjes, wat denkt Victoria daarvan? Ze vindt ze prima, bedankt. Alles is prima.

Deze ontmoeting speelt zich af op dinsdagavond 16 januari 2018. Het is veertien minuten over acht en de keuken-

ruiten zijn dicht beslagen. Buiten is het ijskoud. Het sneeuwt overvloedig. Het La Grange-park, dat langs de avenue William-Favre ligt en waarop je een mooi uitzicht zou hebben als het niet donker was en de ramen niet beslagen zouden zijn, overwintert onder een dikke deken. Op tv hebben ze bij het journaal gezegd dat de temperaturen uitzonderlijk laag zijn, en er werd gezegd dat ze best nog lager kunnen worden. Er wordt gewaarschuwd voor vertragingen bij het spoor, vliegtuigen moeten voor de start van ijsafzetting worden ontdaan, bejaarden laten hun boodschappen thuis bezorgen. De ski-omstandigheden daarentegen zijn sensationeel.

Gek idee om zo midden in de winter te reizen, zou je kunnen denken, maar Victoria is geen watje. En steden in de sneeuw blijken mooier licht te hebben (Victoria doet aan fotografie). In Lyon ontdekte ze het Bellecourplein vol rode en witte strepen, net marmer, zegt ze. Ze heeft een bevroren fietswiel gefotografeerd dat wel een ijszonnetje lijkt, laat ze zien, met haar digitale toestel bij de hand. Ze logeerde bij een rijk artsenechtbaar. Haar tas mocht ze in een kamer van dertig vierkante meter met oud parket zetten. Ze laat Louise en Eudes een foto zien van het tweepersoonsbed en het oude parket: achter het bed smeulen twee houtblokken in een kolossale open haard. Toen ze aankwam stonden er een fles plat water en een fles prikwater op het nachtkastje, naast een plattegrond van de stad en koekjes. Ze heeft geen cent uitgegeven. Alleen haar blikje thee van twee pond sterling, niet eens verplicht: mooie uitvinding, die site voor back-

packers. Je wordt ontvangen, soms krijg je te eten, er wordt een praatje met je gemaakt en daarna word je met rust gelaten, en het is gratis, want degenen die je ontvangen vinden het leuk om je te ontvangen. Ze heeft onder het genot van een kalfsrollade met haar gastheer en gastvrouw zitten praten en is daarna kort voor middernacht gaan slapen. Echt aardige mensen, en heel beschaafd, verduidelijkt Victoria, een schitterend appartement, mensen met geld maar die daar niet mee te koop lopen.

‘Mee te koop lopen?’ vraagt Eudes, die de Engelse uitdrukking niet heeft begrepen.

‘Ja, mee te koop lopen.’

Hij kijkt vragend naar zijn zus.

‘Mee te koop lopen,’ zegt Louise in het Frans.

‘Ah! Mee te koop lopen. Goed dat ze er niet mee te koop liepen.’

De volgende dag in Lyon heeft Victoria ’s ochtends vroeg met haar gastvrouw door de binnenstad gelopen. De vrouw uit Lyon liet haar de overdekte steegjes zien, en de winkels waar souvenirpoppen werden verkocht, en daarna gingen ze naar een deftig restaurant om weer warm te worden, waar ze de man uit Lyon weer zagen en gezamenlijk een dampende boeuf bourguignon uit de oven hebben gegeten. Aan het eind van de middag vertrok Victoria naar Genève. Ze moet niet vergeten vanavond meteen een mailtje naar de mensen in Lyon te sturen om te zeggen dat ze goed is aangekomen, en over een paar weken zal ze een kaart uit Berlijn sturen, en nog later een kaart uit Londen, om hetzelfde te laten weten.

En Louise en Eudes zullen ook hun eigen kaart uit Berlijn en hun eigen kaart uit Londen krijgen, omdat ze ook een goede gastheer en gastvrouw zijn geweest.

Terwijl Louise een grote pan met water vult en een handvol spaghetti klaar houdt, onderbreekt Victoria haar verhaal. Ze wordt afgeleid door de televisie zonder geluid tegenover zich. Die hangt aan de muur, naast de kast met de borden, en laat beelden zien van een overstroming. Victoria is er stil van. Een paar jaar geleden heeft ze aan de Franse Atlantische kust een kleine orkaan meegemaakt, en sinds ze heeft gezien hoe al die persoonlijke spullen met een apocalyptisch geweld op de weg kletterden, blijft ze niet ongevoelig voor dit soort informatie. Eudes zet het geluid aan, maar het commentaar is in het Frans. Ze wil graag een paar sleutelwoorden, die ze haar geven: windkracht zus en zo, die en die stijging van het water, dit of dat evacuatieplan. Meer hoeft ze niet te weten, de beelden spreken voor zich. Fietswielen draaien in de wind, vuilnisbakken en verkeersborden vliegen door de lucht. Victoria slaakt een schrille kreet. Ze verontschuldigt zich, maar het is toch niet niks! Boompjes knakken en komen op auto's terecht, auto's slippen en komen langs de weg tot stilstand. Een striemende stortbui slaat in vlagen over de straten. Langs de trottoirs zwellen beken aan. Een bewoner achter zijn raam werpt een blik op de cameraman en lijkt te zeggen dat hij moet vluchten, daarna sluit hij zijn luiken. De lucht is donker. De beelden haperen en vallen uit. Ze beginnen opnieuw. Ze vallen nogmaals uit. Het zou inderdaad verstandiger zijn om daar niet langer te

blijven. Ze beginnen opnieuw. De reportage eindigt en de zender gaat over op iets anders.

In vergelijking daarmee lijkt de sneeuw die op Genève neerdaalt heel vriendelijk, al is hij niet normaal. Hij laat de auto's half verdwijnen en blokkeert de deuren, maar wel stilletjes en verijnd. Als je in de keuken een raam open zou doen, zou je van de straat alleen nog een vaag, langzaam verdwijnend reliëf zien en niets anders horen dan een rustig briesje, dat de zware vlokken traag hun richting geeft. Ze zetten het geluid dan ook uit en Victoria gaat verder met haar verhaal. Waar was ze gebleven?

Voor Lyon was ze in Montpellier, en van Montpellier naar Lyon over onberijdbare wegen, dat was niet misselijk. 's Ochtends vroeg gaven twee elektriciens Victoria aan de rand van de stad een lift, en na een paar schuivers op de snelweg besloten ze de rijksweg te nemen, waardoor ze waarschijnlijk wel wat vertraging zouden oplopen. De twee mannen, de ene jong, van Victoria's leeftijd, de leerling, de andere ouder, een vijftiger, de baas, bleken vrolijke gasten, en omdat ze niet makkelijk met een niet-Franstalige liftster konden praten, zongen ze. Ze waren bij het vierde couplet van 'La Digue du cul' toen de bestelwagen bij het oprijden van een rotonde in een trage, weinig spectaculaire slip kwam. De trap op de rem was te abrupt en de ruk aan het stuur onhandig, zodat de achterkant van het voertuig onvermijdelijk van de weg raakte en het rechterachterwiel in een greppel terecht kwam. Er werd wel wat gevloekt, maar het goede humeur hield de overhand en het lied werd weer inge-

zet, terwijl Victoria op de bestuurdersstoel werd gezet en de elektriciens in de steeds overvloediger vallende sneeuw gingen duwen. ‘Kom op, schoonheid,’ zei de oudste, tegen Victoria of tegen de bestelwagen, die geen van twee ook maar enig resultaat boekten. ‘Nou, kom op, je kunt het!’ Het hielp niets. Er was op dat moment geen enkele bergingswagen beschikbaar, ze waren allemaal bezig met urgentere gevallen dan zij. Geen van de chauffeurs kon aangeven hoe laat hij er kon zijn, zelfs niet bij benadering. Ze moesten de tijd maar zien te doden en zich warm houden, er zou iemand komen zodra het mogelijk was. Midden op het platteland, in de dichte mist en zonder een huis in zicht kropen de drie achter in de bestelwagen, hulden zich in dekens die daar rondslingerden en oefenden handenblazend geduld. Dus om de tijd te doden waagde Victoria zich nog maar eens, in een moeizaam Frans-Engels jargon, aan de uitleg van het Gorski-project.

‘Het Gorski-project?’ vraagt Eudes, die rechtstreeks op de tafel een worst met hazelnoten erin snijdt, voor bij de Zwitserse biertjes.

‘Daar hadden ze nog nooit van gehoord, ongelooflijk toch?’

Eudes werpt een blik op zijn zus, die niet veel beter op de hoogte lijkt te zijn.

‘Het Gorski-project?’

‘Ja.’

Eudes zegt bij zichzelf dat het hem iets zegt. Hij denkt na, en zegt dan bij zichzelf dat het hem uiteindelijk toch niets zegt.

‘Dat zegt me niets,’ geeft hij toe.

‘Mij ook niet,’ zegt Louise.

‘Helemaal niets?’

De vorige dag, achter in de bestelwagen van de elektriciens, was Victoria net zo verbaasd geweest. Gezien het grauwe weer kon het zowel tussen de middag als vier uur zijn, en Victoria wist niet meer of ze honger had, of ze liever iets zouts of iets zoets, een biertje of een kop koffie wilde bij haar verhaal. Ze deed mee met haar reisgenoten, die een gaspitje aanstaken, soep maakten en hun twee boterhammen in drieën deelden. Echt aardige mensen, afgezien van de taalbarrière.

‘Back in time,’ hield Victoria vol. ‘Back in time, d’you understand?’

De elektriciens deden wat pogingen, de ene, de baas, omdat hij niets beters te doen had, de andere, de leerling, echt nieuwsgierig maar weinig succesvol. Het Gorski-project is niet makkelijk uit te leggen. Het heeft verschillende kanten, historisch, economisch, ethisch, en als je dat niet begrijpt lijkt het een beetje grotesk, wat Victoria niet wil.

‘In het verleden leven, dus?’ herhaalde de leerling.

Victoria zei ja, maar dat niet alleen. De elektriciens moesten niet vergeten dat het ook om versobering en voorspoeding ging. Ze snapten het nog niet. Ze zouden het nooit helemaal gaan snappen, ondanks een aantal uren praten achter in die bestelwagen, ingeklemd tussen een werkbank vol gereedschap en een plexiglazen ruitje.

In Genève voelt Victoria zich duidelijk beter begrepen. Ze

toont haar enthousiasme: sommige mensen hebben ideeën, echt cool! Ze verduidelijkt dat iedereen aan het Gorski-project kan meedoen, en Louise zegt dat het fantastisch is, dat je natuurlijk niet van de ene op de andere dag zomaar alles kunt opgeven, maar toch fantastisch.

Het artsenechtpaar, dat voortreffelijk Engels sprak, allebei, en dezelfde uitleg kreeg, vroeg in Lyon, aan tafel rond de boef bourguignon, wat er zou gebeuren als je ziek zou worden in 1800 volgens het Gorski-project, als er geen antibiotica zouden worden gegeven en ze op aderlatingen zouden terugvallen. In de bestelwagen stelde de leerling, die toch wel iets begreep, een vergelijkbare vraag over het gebruik van condooms (hij kende het woord *condom*). Eudes, in Genève, vraagt in welk jaar het internet verdwijnt en wat je dan moet doen, als je met internet bent opgegroeid. De artsen informeerden naar bevoorradingskwesaties, Eudes vraagt naar de datum waarop de fiets is uitgevonden, Louise naar die van de radiator. Victoria aarzelt en geeft blijk van onvoldoende voorbereiding op dit soort gedetailleerde vragen. Ze omzeilt ze en brengt het gesprek weer op het basisidee van het project, dat ze beter beheerst en dat voornamelijk inhoudt dat er wordt onderzocht wat overbodig is. Het wezenlijke en het overbodige: dat is de kern van de zaak.

Om ervoor te zorgen dat ze haar begrijpen, die dinsdagavond in Genève, herneemt ze haar verhaal op 2 november 2012, de verschijningsdatum van de iPhone5, zoals ze het maandagmiddag tussen Montpellier en Lyon en dinsdag rond het middaguur in Lyon ook had hernomen en het op

12 november van datzelfde jaar 2012 had gebracht, de datum waarop Mihail Gorski in hechtenis was genomen nadat er een onderzoek was ingesteld wegens vernieling van ander-mans bezit.

De Griek Mihail Gorski was niemand minder dan de algemeen directeur van een telecombedrijf in zijn land. Net als de keren daarvoor, zelfs meer dan de keren daarvoor, had hij de lancering van de nieuwe iPhone zorgvuldig voorbereid, die net als de keren daarvoor, of meer nog, was aangekondigd als een revolutie. De publiciteit eromheen was enorm. De operatie zou geen risico lopen, zozeer werd er op het ding gewacht. Het bedrijf had twee keer zoveel toestellen besteld als de vorige keer, en de juweeltjes waren allemaal gereserveerd: het zou dringen worden, met een ongeken-de omzet. Mihail Gorski was net veertig jaar oud.

Omdat hij de nacht voor de grote dag niet kon slapen, zich herhaaldelijk in bed had omgedraaid, naar de woonkamer was gegaan om te roken en te drinken en het niet meer uit-hield, verliet hij midden in de nacht zijn chique appartement, vergezeld door zijn chique vriendin, die ook heel opgewonden was en behoorlijk wat wodka had genuttigd. In zijn chique auto reed hij naar het stadscentrum en maakte een rondje langs de etalages van het bedrijf. Het was halfvijf 's ochtends en voor elke winkel had zich al een kleine rij wachtenden gevormd. Mihail Gorski gromde van plezier. Moet je die mensen zien, zei hij tegen zijn vriendin, ik ben hun Messias.

Zijn vriendin, die heel jong en aantrekkelijk was, reageerde door op haar lippen te bijten en haar borst op te zetten, uitingen van het gevoel van trots dat haar beving bij de gedachte dat ze naast zo'n man door het donker reed. Die gebaren, die een bevestiging waren van het oordeel dat Mihail Gorski over zichzelf had, wekten een golf van begeerte bij hem op, en het voornemen om die dadelijk te bevredigen. Met één hand op de dij van zijn vriendin en met een hogere snelheid dan redelijk was, scheurde hij naar zijn mooiste winkel; daar wierp hij nog een vurige blik op de te hoop gelopen toekomstige klanten, zette zijn auto half op de stoep en trok zijn vriendin mee door een achterdeur waar hij de sleutels van had. En op de kartonnen dozen in de achterwinkel neukte Mihail Gorski woest met zijn vriendin.

Toen ze klaar waren keken ze buiten adem naar de puinhoop die ze in de opslag hadden veroorzaakt, want door de lendenstoten van de algemeen directeur lagen de iPhone5-dozen overal. Laatstgenoemde maakte bij deze gelegenheid een grap die speelde met de klank van het woord 'mílo' en een Grieks woord om testikels aan te duiden. Zijn lachsalvo's trilden tot op de bovenste planken. Daarna stond hij op, fatsoeneerde zijn broek, pakte een paar dozen van de grond die hij netter opstapelde en voerde zorgvuldig (je wordt niet zomaar algemeen directeur) een paar strekoefeningen uit van nek, schouders en bovenbenen, terwijl zijn vriendin midden in de puinhoop naar iets op zoek was gegaan, met haar mobiele telefoon als zaklamp.

Precies op dat moment, dat weten we door de beschrij-

ving die Mihail Gorski in zijn Manifest geeft, precies op dat moment – wat trouwens het verhaal over deze erotische episode in het genoemde Manifest rechtvaardigt –, op dat moment dus ervoer Mihail Gorski de eerste symptomen van wat hij later zijn ‘zesdaagse walging’ zou noemen.

Terwijl zijn vriendin haar zoektocht in het donker voortzette, werd Mihail Gorski door misselijkheid bevangen. Een spasme dat uit zijn ingewanden tot in zijn keel omhoog schoot verzengde zijn mond, zodat hij er een hand voor sloeg en dubbelklapte. Hij zakte in één keer in elkaar en knalde met zijn hoofd tegen een ijzeren wandrek. Toen hij dizzy op de grond lag keek hij naar de nieuwe witte doosjes, die voor zijn ogen leken te dansen. Langzaam trok hij zich op aan de schappen en sleepte zich naar de deur. Eenmaal uit de berging belandde hij in de winkel. Toen zag hij ze. Voor het eerst zag hij ze echt, keurig op een rij, daar, overal, iPhones, Samsungs, Nokia’s, Ericssons, BlackBerry’s, in grote hoeveelheden, en hij wist dat er nog meer waren, in de laden, een massa plastic en glas en staal, en die bulk leek toe te nemen, zich samen te pakken tot een weezinwekkend monster en door spleten en onder deuren door te glippen, als ongezond water dat uit de riolen omhoogkwam om al die gezinnen op de trottoirs met verderfelijkeid te overspoelen. En hij verloor het bewustzijn.

Zijn vriendin, gealarmeerd door het geluid van zijn hoofd dat ditmaal definitief de grond raakte, probeerde hem met een paar vriendelijke tikjes bij kennis te brengen, terwijl de toekomstige klanten zich voor de ruiten verdrongen om het

aanstootgevende tafereel te zien dat zich binnen leek af te spelen. Op bewonderenswaardige wijze slaagde ze erin Mihail Gorski naar zijn auto te dragen en naar huis te brengen. Hij bracht de nacht door op de wc en miste uiteindelijk de lancering van de iPhone5, die trouwens wel een succes was.

De dagen erna maakte Mihail Gorski een rondje langs zijn magazijnen en ontdekte hij ze opnieuw met afgrijzen. Weer het ijzer, het glas en het plastic, en nu ook de kartonnen dozen, waarin nog meer ijzer, glas en plastic verborgen zat, met hun gebruiksaanwijzingen en hun accessoires op houten pallets. Al die materie verstikte hem. De walging overviel hem bij elk bezoek, stromend uit de stellingen die hij binnensmonds beschreef. Zijn afschuw vrat van binnenuit aan hem, kokend en broeiend, en die afschuwelijke nachtmerrie duurde zes dagen.

Op de zevende dag nam Mihail Gorski het heft weer in handen. In een driedelig kostuum en met zijn schaarse haren netjes gekamd begaf hij zich op donderdagochtend 8 november 2012 naar het invoercentrum van het bedrijf, waar het grootste gedeelte van de voorraad onder zware bewaking lag te sluimeren, op een kilometer of honderd ten noorden van de hoofdstad. Hij profiteerde van zijn bekendheid in de onderneming (zijn portret hing op een prominente plaats in alle kantoren) en werd er eerbiedig ontvangen door de portiers, die hem zelden zo onder aan de ladder zagen rondwandelen en zich gevleid voelden, en een tikkeltje verontrust. Met gebruikmaking van zijn natuurlijke overwicht en zijn vermogen om bevelen te geven zonder vragen

op te roepen, onderbrak hij het uitladen van een trekker met oplegger en eiste dat die onmiddellijk weer werd ingeladen. Dankzij een rijbewijs dat nog stamde uit zijn verleden van selfmade man, verliet hij het centrum ten slotte achter het stuur van de vrachtwagen.

De ogenschijnlijke rust die rond deze eerste fase van de operatie had gehangen, had een positief effect op Mihail Gorski, en het vooruitzicht dat hij met verscheidene tonnen koopwaar kon doen wat hij wilde, maakte hem heel vrolijk. Men zag hem onderweg dan ook neuriënd tanken bij een benzinepomp en bij de kassa een paar bedachtzame opmerkingen over de koers van ruwe aardolie maken. Hij gooide de wagen op eigen kosten vol met tweehonderd liter, wat hij wel een beetje in zijn buik voelde maar wat zijn uitstekende humeur niet verpestte. Hij reed weer verder en kwam al gauw bij een vuilstortplaats, waar hij misbruik maakte van de omkoopbaarheid van de dienstdoende ambtenaar, de poorten voor zich liet openen en zich liet aanwijzen welke bergen afval naar de verbrandingsoven toe moesten.

Die dag, tegen het middaguur, gingen ergens op een vuilstort in een uiterst noordelijke voorstad van Athene niet minder dan drieëndertig pallets met elk zestig kartonnen dozen, met in elke doos tachtig à honderd gloednieuwe telefoons, en diverse accessoires, van alle merken door elkaar, in vlammen op, dat wil zeggen bijna tweehonderdduizend voorwerpen, waarvan de goedkoopste bij het verlaten van de fabriek ongeveer honderd dollar waard waren, en in de winkel vijfhonderd dollar. De rekensom zou bij de rechtszaak worden gepresenteerd.

De walging was intussen verdwenen. Mihail Gorski reed naar de kust, waar hij drie dagen in grote kalmte doorbracht, zijn Manifest opstelde, een paar brieven aan zijn naasten schreef en gebakken vis at bij zonsondergang.

Daarna ging hij naar de politie, bekende wat hij had gedaan en werd naar de gevangenis gebracht, waar hij iets meer dan een jaar zou verblijven.

Bij Louise en Eudes Febvre thuis hangt een sit-insfeer, terwijl ze zich verbazen over Mihail Gorski's zelfverloochening en het mooi vinden dat hij zo koelbloedig was. Louise heeft er geen spijt van dat ze het appartement heeft ingeschreven op de site voor backpackers. Het is echt cool, deze hele toestand. Ze hebben pasta gekookt en een paar uien en tomaten gesneden voor erbij. Ze hebben een fles rode wijn opengemaakt en drinken uit mooie kristallen wijnglazen uit Bohemen, met heel fijne motieven van dorpstafereeltjes met dans- en braspartijen. Ze hebben de laptop van Eudes opgestart, die de categorie 'jazz' van zijn bibliotheek op shuffle zet, hard genoeg om het gezellig te maken in de keuken, maar niet zó hard dat elk gesprek onmogelijk wordt. De worst met hazelnoten, waarvan het meel nog op tafel ligt, is op. Het is halfelf. Victoria heeft hun de site van het Gorski-project laten zien en samen hebben ze een paar regels van het Manifest doorgenomen, in de Engelse vertaling, gemaakt door Mihail Gorski zelf, die vloeiend Grieks, Russisch, Engels en Italiaans spreekt en zich kan redden in het Frans. Ze hebben het raam even opengezet om te luch-

ten en het daarna weer dichtgedaan, vanwege de Siberische kou, zeiden ze. Het nieuws op tv, waar Victoria somber van werd, hebben ze uiteindelijk weggezapt en op het geluidloze beeldscherm is nu een zangwedstrijd te zien.

Een verkeerd begrepen opmerking van Eudes zorgt op eens voor een lichte verkillig. Hij heeft net gezegd: ‘*That’s foolish!*’

Waarmee hij bedoelde: ‘Wat stom!’

Nadat Victoria had gezegd: ‘*Gorski didn’t hire a lawyer.*’

Wat betekende: ‘Gorski heeft zijn eigen verdediging gevoerd.’

Victoria maakt eruit op dat Eudes met zijn ‘*That’s foolish!*’ de geestelijke gezondheid van Mihail Gorski in twijfel trekt, en is ontsteld. De schuldige maakt eruit op dat hij iets stoms heeft gezegd, zonder precies te weten wat, en zijn zus weet het ook niet, waarschijnlijk iets taligs. Na een ongemakkelijke stilte van enkele ogenblikken, gelukkig voor een deel gered door de sfeermuziek, vragen ze het en geven ze uitleg. Het is een Franse uitdrukking. Eudes bedoelde wat anders. Meer *crazy*, of *amazing*, dat is het. Het woord is *amazing*. ‘*That’s amazing!*’ O, oké. Victoria kan weer lachen en zegt: ‘*Oh sorry!*’ en de zaak is geregeld. Het is toch ongelooflijk verrijkend, denkt Louise, die het misverstand op internet zal zetten.

Ze zijn daarmee van het onderwerp afgedwaald, maar het Gorski-project komt stukje bij beetje opnieuw aan de orde. Victoria neemt het zichzelf kwalijk. Ze zou minder snel moeten praten om minder verwarring te zaaien. Maar Loui-

se zegt van niet, dat dat jammer zou zijn, want het is fantastisch (*amazing*, alweer) om Engels te kunnen praten in huis, echt Engels, en ze vraagt of Victoria haar best doet, het zou haar zo'n plezier doen als Victoria tegen hen praat zonder speciaal haar best te doen, zoals in Engeland. Dan complimenteert Victoria Louise en Eudes met hun respectievelijke Engels en herinnert ze hen eraan dat de Engelsen, zoals iedereen weet, alleen hun eigen taal kennen en dat dat onvergeeflijk is. Ze voelt zich heel schuldig. Louise vindt dat het begrijpelijk is, en dat ze geen schuldgevoel hoeft te hebben. Victoria houdt vol. Ze probeert een paar woorden Frans om te zeggen dat ze nog wel wat rode wijn wil, maar zonder echt te weten hoe ze 'rode' of 'wijn' moet uitspreken, dus lachen ze erom en iedereen praat weer Engels.

In Lyon, dit nog even snel voordat ze op het Gorski-project terugkomt en om Victoria's zijsprongen te volgen, had zich een vergelijkbare situatie voorgedaan toen de arts daar, die aan een ingewikkeld verhaal was begonnen over een geleend en nooit teruggegeven voorwerp en over beschaamd vertrouwen, en die zich een beetje geletterd wilde voordoen, ter beschrijving van zichzelf niet het woord *naive*, voor het Franse 'naïf', had gekozen, maar *candid*, voor het Franse 'candide'. 'I've been way too candid!' zei hij met een zwaar accent. De verwijzing naar die argeloosheid veroorzaakte een vreemde reactie bij Victoria, die zei dat je volgens haar nooit 'too candid' kon zijn, en dat zoiets als 'too candid' gewoon niet bestond. De man uit Lyon, die het moeilijk vond om zijn standpunt te verdedigen, hield vol: toch wel, te *candid*, dat

maakt het leven onmogelijk voor je; onbevangingheid, ja, maar *candid*, echt niet. Jawel, ‘*candid, candid*’, zei Victoria, en door de herhaling van het woord begon het steeds raarder te klinken. Je moet beslist *candid* zijn, zo veel mogelijk, herhaalde ze. Omdat ze geen Frans sprak, associeerde Victoria het woord *candid* absoluut niet met naïviteit – wat dat woord inderdaad niet betekent – maar met eerlijkheid, oprechtheid, openhartigheid, wat inderdaad de betekenis ervan is. Omdat de een *candid* voor het een zei, en de ander *candid* voor wat anders, waren de gefronste wenkbrauwen dan ook best lang niet meer te tellen. Uiteindelijk kwam het goed door een meneer aan het tafeltje naast hen, die het niet meer uithield en opheldering bracht in deze algehele verwarring.

In de bedrijfswagen die op een paar kabellengtes van Montpellier langs de rijksweg vastzat in de sneeuw, vermaakten ze zich minder ingewikkeld over de manier waarop Victoria haar broodje at, want ze haalde alle lagen van elkaar en verorberde die afzonderlijk, brood, augurk, ham, brood, en ze smakten en maakten gekke geluiden en vergaten het Gorski-project een beetje. De elektriciens hadden zich herinnerd dat ze wisten hoe je ‘pik’ en ‘pijp me’ in het Engels moest zeggen en herhaalden dat om het hardst terwijl Victoria zich in haar lot schikte.

Het basisidee van Mihail Gorski’s Manifest, dat in drie dagen aan de Egeïsche kust werd opgesteld, is als volgt samen te vatten: de mensheid is op een gegeven moment in zijn geschiedenis op een dwaalspoor geraakt. Dat vindt de auteur.

Wanneer precies? Aan die vraag heeft de auteur besloten zijn intelligentie en zijn fortuin te wijden. Het Gorski-project zou wetenschappelijk, geduldig en proefondervindelijk gaan zoeken naar het ogenblik dat, op het persoonlijke vlak, ten oorsprong lag aan de walging van de auteur en dat, op het algemene vlak, de oorzaak was van het verval van de wereld, alsof zijn leven een versnelde versie van de geschiedenis was geweest. Mihail Gorski zou de mensen om zich heen verzamelen die samen met hem wilden ontdekken wat dat evenwichtspunt was tussen het gebrek, waardoor de mens het lange tijd moeilijk had gehad, en de overdaad, waarin Gorski en de beschaving kopje-onder waren gegaan. Het Gorski-project begon op 1 juni 2015, en sindsdien sprongen de deelnemers elke maand met één jaar terug in het verleden. Juli was 2014, augustus 2013, september 2012 enzovoort. De huidige maand, januari 2018, komt overeen met het jaar 1984, en over twee weken zal het Gorski-project 1983 weer ontdekken. Dat wil zeggen dat de deelnemers zullen doen alsof ze in 1983 leven. In elk geval technologisch gezien, want ze doen stap voor stap afstand van de ontdekkingen en de uitvindingen. Een vernietigingsritueel kenmerkt de eerste dag van elke maand, waarbij de voorwerpen waar ze afstand van doen in een container worden gegooid die in brand wordt gestoken, en daarna heeft elke deelnemer twee weken de tijd om een bespiegeling te schrijven over de ‘verliezen en winsten’ van het betreffende jaar, teksten die worden samengevoegd door Mihail Gorski zelf, die er één verhaal van maakt en dat op internet zet. Tot nu toe

hebben zich verschillende opmerkelijke symptomen voorgedaan, maar nog niets spectaculairs. Er bestaan geen mobiele telefoons meer, en op tv-toestellen kun je nog maar een paar zenders kiezen. Over een jaar komen de zwart-witbeelden terug en er wordt met ongeduld gewacht op wat achtereenvolgens daarna komt: het einde van de huishoudelijke apparaten, het einde van de radio, het einde van de auto, het einde van de elektriciteit, het einde van de radiator en, in algemene zin, het einde van alle soorten machines. Het Gorski-project is van plan om terug te gaan tot de industriële revolutie. Rond 1775 moet het experiment vruchten hebben afgeworpen en zal het eindigen, wat overeenkomt met twintig jaar Gorski-project: 2015-2035. In 2035 zal men de voorspoed hebben leren kennen. Tijdens zijn gevangenschap heeft Mihail Gorski deze regels tot in hun kleinste details opgesteld, met dank aan iedereen die hem in deze moeilijke periode heeft gesteund. Hij geeft ook nog een vrij lange lijst met boeken waar je op terug kunt vallen als je wilt weten door wie hij is beïnvloed, iets waar een paar Griekse en Amerikaanse promovendi zich inderdaad in verdiepen.

Victoria wil het zien. Ze gaat er dus naartoe, maar met een omweg. Ze geeft zichzelf twee jaar: eerst Nantes, Bordeaux, Montpellier, Genève, Zürich, München en Berlijn, daarna de Balkanlanden (samen met haar vriend, die nu in Berlijn zit, zal ze de route nader bepalen) en ten slotte Griekenland en het Gorski-project. Ze zal er misschien een maand door-

brengen, misschien een jaar. Ze is niet van plan om er tot 2035 te blijven. Ze wil graag het einde van de televisie meemaken, dat een van de belangrijke momenten zal zijn. Daarvoor zou ze er vóór 2021 moeten verschijnen. Ze heeft de tijd.

's Avonds om zeven uur kwam er een bergingswagen, die de bestelwagen naar Nîmes vervoerde, waar Victoria niet langer dan een halfuur hoefde te wachten voor ze opnieuw een welwillende ziel trof met wie ze kon meerijden naar Lyon, waar ze bij het artsenechtpaar heeft gelogeed. De boef bourguignon was de volgende middag precies om drie uur op. De disgenoten dronken een kop koffie en namen voor het restaurant afscheid.

Het is nu één uur 's nachts en Louise Febvre gaapt. Ze zegt dat ze zo naar bed gaat. Ze verandert even van zender om te zien hoe het ervoor staat met het noodweer, de vooruitzichten zijn onzeker. Eudes staat op en zet de borden met het bestek in de spoelbak. Victoria begint aan een afwasje.

Om kwart over één wensen de drie elkaar een goede nacht.

De vertaalster ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het
Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Deze uitgave kwam mede tot stand door ondersteuning van
the Swiss Arts Council Pro Helvetia

Met dank aan Marianne Schönbach Literary Agency

ISBN 978 90 263 3636 2

© 2016 Kero

© 2016 Nederlandse vertaling Ambo | Anthos uitgevers,

Amsterdam en Martine Woudt

Oorspronkelijke titel *Aujourd'hui dans le désordre*

Oorspronkelijke uitgever Kero

Omslagontwerp Janine Jansen

Omslagillustratie © plainpicture / Carrie Marie Burr

Foto auteur © Lea Kloos

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen